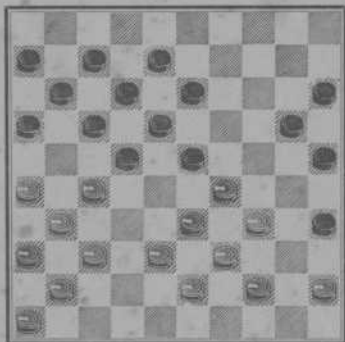

PRIJS 35 CENTS

PRACTISCHE HANDLEIDING

VOOR HET

DAMSPEL

DOOR

J. W. VAN DARTELEN
DAMKAMPIOEN

N.V. G. B. VAN GOOR ZONEN'S U.M. — DEN HAAG

311514 86
BIBLIOTHEEK

PRACTISCHE HANDLEIDING

VOOR HET

DAMSPSEL

DOOR

J. W. VAN DARTELEN

KAMPIOEN VAN HAARLEM & OMSTREKEN 1917/18 EN 1919/20

Uitgave: N. V. A. W. SEGBOER'S UITGEVERS-MAATSCHAPPIJ
'S GRAVENHAGE

V O O R W O O R D.

Onder de vele geliefkoosde spelen van den tegenwoordigen tijd wordt al meer en meer de aandacht gevestigd op het eenvoudige en edele damspel.

Dacht men voorheen dat deze speelkunst in de kinderkamer op haar plaats was, of wel, dat er geen groote intellectuele gave werd vereischt om zich daarmede bezig te houden, thans zien wij in den kring der beoefenaars zeer vele scherpzinnige personen, die, wat rang en stand in de Maatschappij betreft, een uitstekende positie innemen en voor dit nobele spel een vurige propaganda maken.

Het buitengewoon diepzinnige in dit zoo schijnbaar uiterst eenvoudige spel, het prachtig combineeren en de geniale problematiek maken dit spel tot een lusthof van den geest.

Veel inspanning, gepaard met buitengewoon genot, dank ik dat primitief samengesteld spel; en zeker ben ik overtuigd, dat het een groote leerschool zou zijn in zelfbeheersching, ontwikkeling van geest, kracht en oefening van het verstand.

Het is bijna spreekwoordelijk geworden dat men de goede en slechte eigenschappen van den mensch het best leert kennen in het spel.

Dit geldt weliswaar voor alle spelen, doch de groote factor „de eer” wordt op damgebied het meest geprikkeld.

Ziehier de oorzaak waarom dit spel zelfbeschaving, zelfkennis, geduld en bescheidenheid kweekt.

Voorwaar een groote opvoedende kracht!

Toen ik nu van den Uitgever de vereerende opdracht ontving een practische handleiding voor het damspel samen te stellen, nam ik mij voor het zoo in te richten dat het geheel zal voldoen aan de eischen die men aan een goede handleiding voor hen die het damspel willen leeren, stellen mag.

Of ik hierin geslaagd ben?

Ik zal mijne pogingen met succes bekroond zien, indien ik hiermede bereiken zal dat deze handleiding de belangstelling mag genieten van hen die ons spel willen leeren spelen.

Dan zal ik hunne sympathie voor het spel hebben opgewekt en zullen zij spoedig ons spel met ernst gaan bestudeeren. Ten slotte merk ik nog op, dat ik mij niet voorstel een feilloos werk te hebben gemaakt, waarom ik mij beleefd aanbevolen houd voor opmerkingen die van ernstige studie getuigen.

Haarlem, December 1924.

J. W. VAN DARTELEN.

DE SPELREGELS.

De opzet.

1. Het damspel wordt gespeeld tusschen twee personen of groepen, genaamd de spelers, op een vierkant bord van honderd velden, verdeeld in tien rijen, elk van tien velden om het andere licht en donker gekleurd.

2. De schuine kleurlijnen op het bord duiden de richting aan, waarin de stukken zich bij het spel bewegen.

3. Er wordt gespeeld op de donkere velden. Men kan echter bij onderling goedvinden op de lichte velden spelen.

4. Het bord wordt tusschen de beide spelers geplaatst zoo, dat de lange lijn van de bespeelde velden uitgaat van de linkerzijde van elken speler.

5. De velden, waarop men speelt, worden geacht van 1 tot 50 genummerd te zijn, ook al staan die nummers er niet op vermeld.

Deze nummering is als volgt: Boven links 1, verder naar rechts 2, 3, 4 en 5. Tweede lijn links 6, enz., zoodat 50 onderaan rechts eindigt. (Zie genummerd diagram).

Zwart.

	1	2	3	4	5				
6		7		8		9		10	
	11		12		13		14		15
16		17		18		19		20	
	21		22		23		24		25
26		27		28		29		30	
	31		32		33		34		35
36		37		38		39		40	
	41		42		43		44		45
46		47		48		49		50	

Wit.

6. Het spel vangt aan met twintig witte schijven op de velden 31 tot 50 tegen twintig zwarte op de velden 1 tot 20, voorzover het verleenen van voorgift daarop geen uitzondering maakt.

7. Onder het verleenen van voorgift verstaat men, dat aan den tegenspeler afgestaan wordt, of een schijf op het eerste van twee, drie of vier spelen enz., onderscheidelijk genoemd een halve, een derde, een vierde van een schijf, enz. of een

twee, drie of meer schijven op elk spel, genoemd: schijf, 2

schijven, 3 schijven enz. of wel de toekenning van remise als winst.

Wie voorgift verleent, bepaalt welke schijf of schijven van het bord genomen worden.

8. Nadat voor elken speler de kleur der stukken — de eerste maal bij loting of keuze — bepaald is, nemen de spelers beurtelings wit en zwart. Wit speelt gewoonlijk het eerst. Krijgt echter een der spelers voorgift, dan speelt deze, ook met zwart, het eerst.

De loop der stukken.

9. De schijf gaat schuin vooruit, telkens een veld, uitgezonderd bij het slaan van een of meer vijandelijke stukken, in welk geval zij zoowel voor- als achteruit daarover heen moet springen (zie Art. 13).

10. Een schijf wordt dam, als zij de bovenste lijn van het bord (damlijn), waar de tegenspeler zit, heeft bereikt en wordt met een tweede gelijke schijf tot dam gekroond.

Als echter die schijf aldaar niet tot rust komt, maar door de voortzetting van den slag de damlijn onmiddellijk weder verlaat, zonder daarop terug te keeren, dan blijft zij schijf.

11. De dam gaat voor- of achterwaarts, geheel of gedeeltelijk de vrije velden doorlopende van elke lijn, die zij bestrijkt of waarop zij door veranderde richting bij het slaan moet komen.

12. Aanraken is spelen van elk eigen speelbaar stuk, uitgezonderd bij het op zijn plaats zetten van stukken, die scheef of niet op de juiste plaats staan, mits men daarvan vooraf kennis geeft.

Zoolang een schijf of dam nog niet is losgelaten, staat het den speler vrij, deze naar links of rechts te verplaatsen, als daar open velden zijn.

Het slaan.

13. Slaan is verplichtend en elke volledige slag geldt voor een zet. De schijf springt daarbij over een of meer vijandelijke stukken, telkens op het naaste veld zich bevindend, met een open veld er achter in den loop van den slag. De dam slaat op gelijke wijze de in haar loop vrij staande vijandelijke stukken telkens met minstens een open veld er achter.

14. Elke slag moet regelmatig stuk voor stuk worden aangetoond, waarbij men wel meermalen over het zelfde open veld

mag gaan, maar niet ten tweede male over hetzelfde stuk. Tijdens het slaan mogen de vijandelijke stukken niet van het bord genomen worden. Dit geschiedt *na* den slag.

15. De meeste stukken moeten geslagen worden; dam of stuk gelden daarbij als van gelijke waarde en men slaat bij gelijk aantal op slag staande stukken naar verkiezing met dam of schijf.

Het eindspel.

16. Als in een eindspel wederzijds driemaal achter elkaar dezelfde zetten zijn gedaan, of een voorgaande stand tweemaal is teruggekeerd, wordt het spel voor remise gehouden.

17. Zoodra een spel komt te staan met 3 dammen tegen een dam, mogen er, met inachtneming evenwel van Art. 16, nog tien zetten gedaan worden — of zoo de speler met een dam de lange lijn bezet, slechts 3 — waarbij de bezitter van een dam begint te tellen. Is er daarna geen beslissing, dan is het spel remise, tenzij de speler met 3 dammen onmiddellijk kan aantoonen, dat er winst in zijn spel zit. In dit geval moet het afspel worden toegestaan.

18. Als een speler een dam en twee schijven heeft of twee dammen en een schijf, dan kan de tegenspeler, zoo hij alleen een dam bezit, die schijf of schijven tot dam kronen, welke handeling niet gelden zal voor een zet. Daarna wordt gespeeld als in Art. 17 omschreven.

Indien de speler met de enkele dam de schijf of schijven niet wil kronen en hij bij machte is om te beletten, dat zij de damlijn bereiken, dan moeten wederzijds nog tien zetten gedaan worden. Blijkt daarbij, dat de damlijn niet kan worden bereikt, dan is het spel remise.

Onregelmatigheden.

19. Wanneer het bord verkeerd ligt, is het spel ongeldig, tenzij zulks eerst blijkt, nadat reeds meer dan vijf zetten zijn gedaan.

20. Heeft een speler, inplaats van eigen stuk, een stuk van den tegenspeler opgespeeld en losgelaten, of wel na een slag te veel, te weinig of verkeerde stukken van het bord genomen, of zelfs een slag in het geheel niet uitgevoerd, maar een ander stuk gespeeld, of eindelijk, indien door een speler een of meer stukken verkeerdelijk van het bord worden genomen — in al deze gevallen kan de tegenspeler vorderen, dat dit zoo blijft

en als een gedane zet gelden zal, of wel, dat de stand geheel en al hersteld en in het eerste geval opnieuw gespeeld of in de andere gevallen juist geslagen en weggenomen wordt.

21. Elke begane onjuistheid moet onveranderd blijven en is aan geen herstel meer onderhevig, zoodra zij beantwoord is door een tegenzet van den anderen speler (behoudens de bepaling in het eerste deel van Art. 19).

22. Het is niet geoorloofd om onder het spel wenken of aanwijzingen te geven, of iets te doen, wat hinderlijk kan zijn voor speler of spelers.

De uitslag.

23. Het spel is verloren voor den speler, die aan de beurt zijnde, in een der navolgende gevallen verkeert:

- a. geen stuk meer over heeft of vastgezet is;
- b. de stukken dooreen werpt;
- c. het spel opgeeft;
- d. het spel laat varen of weigert door te spelen;
- e. zich niet houdt aan dit reglement;
- f. in tijdoverschrijding vervalt volgens Art. 26.

In al deze gevallen geldt het spel voor den anderen speler als gewonnen.

24. Het spel is remise in de daartoe leidende, bij Art. 16, 17 en 18 omschreven gevallen en alle andere, waari geen der beide spelers winst behaalt. Voorts kunnen met wederzijdsch goedvinden de spelers een nog niet geëindigd spel voor remise verklaren, behoudens recht en billijkheid tegenover derden, waaromtrent de leider beslist.

Notatie en tijd-contrôle.

25. Voor het noteeren van spelen en standen wordt de nummering van het bord gebruikt, in Art. 5 vermeld.

26. Ingeval bij wedstrijden gebruik wordt gemaakt van wedstrijd klokken, moet elke speler minstens zooveel zetten per uur doen, als bij regeling is bepaald. Doet men in het eerste uur meer zetten, dan komen deze ten goede in het tweede uur enz.

Voor wie minder doet dan het vereischte aantal zetten, is na het verstrijken van het uur het spel verloren. Als grondslag dienen 25 zetten per uur.

Er dient naar juiste tijdsbepaling voor elken speler zooveel mogelijk te worden gestreefd en eveneens van de commissie

van den wedstrijd een waarschuwing uit te gaan ingeval bij tijdnoed het uur weldra verstrijken zal.

Slotartikel.

Bij wedstrijden worden eventueel geschillen aangehouden tot aan het einde van den wedstrijd.

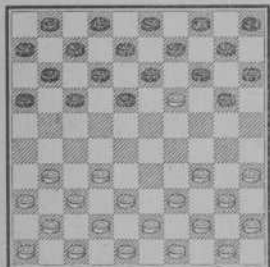
DE SCHIJVEN.

Wanneer beide spelers tegenover elkander hebben plaats genomen en gereed zijn de partij te beginnen, doet *Wit*, — zooals in alle dampartijen en problemen, den eersten zet en plaatst eene schijf een veld vooruit in schuine richting. Zwart doet evenzoo, daarna *Wit* enz. Men mag nooit *achteruit* zetten.

Als een vijandelijke schijf op een veld geplaatst wordt, grenzende aan een veld, dat door een van uwe stukken bezet is, en er bevindt zich achter dit vijandelijke stuk een open ruit, dan plaatst men zijn eigen schijf over dit vijandelijke stuk op de bedoelde open ruit, en *neemt* het vijandelijke stuk van het bord.

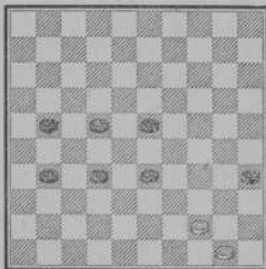
Men heeft dan eene schijf *genomen* of *geslagen*.

Dit slaan of nemen wordt als zet gerekend.

In nevenstaande stelling heeft *Wit* als eersten zet 33-28 gespeeld, Zwart 19-23, waarna *Wit* 28 : 19.

Nu kan Zwart naar keuze met schijf 13 op 24 of met schijf 14 op 23 slaan. Tot slaan is men echter *verplicht*.

Zet eens nevenstaande stelling op het bord.

Wit speelt nu schijf 44 op 40, Zwart moet 35 : 44 en *Wit* slaat van vak 50 over de vakken 39, 28, 17, 26, 37, 28 op vak 19.

Nu is *Wit* met het stuk van 50 tweemaal over 28 gegaan.

Dit is geoorloofd!

Men mag bij het slaan wel meermalen *over de zelfde open ruit* gaan, doch *nimmer over hetzelfde stuk*.

DE WAARDE DER SCHIJVEN.

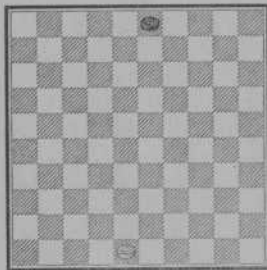
Hoewel elke schijf oogenschijnlijk dezelfde waarde heeft, stijgt of daalt hare waarde door de wijze waarop men haar gebruikt.

Zet eens de aanvangstelling op het bord. Op de vakken 35, 36, 45 en 46 zijn 4 Witte schijven, die slechts *over eene ruit* in het spel gebracht kunnen worden. Voor Zwart zijn op de vakken 5, 6, 15 en 16 dergelijke randschijven geplaatst. De randschijven hebben weliswaar dezelfde *materieele* waarde, maar zijn niet zoo gunstig geplaatst als de overigen.

Het is daarom het beste te zorgen dat deze schijven in het midden van het spel komen, waardoor zij in waarde zullen stijgen.

Speel daarom zoo weinig mogelijk uwe schijven naar den kant, maar vorm een sterk centrum.

Hieronder toonen wij met enkele voorbeelden aan dat de *waarde* der schijven door het *spelen* stijgt of daalt.

Wit heeft een schijf op 48, Zwart op 3; dus beiden dezelfde kracht en denzelfden stand.

Maar Wit is aan zet, en daardoor verkrijgt de witte schijf groote waarde.

Wit 48-43, Zwart 3-8, 43-38, Zwart 8-13, Wit 38-33, Zwart 13-18, Wit 33-28 en wint.

Men ziet dus dat de schijf van Wit, omdat hij het eerst moest spelen, veel grootere waarde verkreeg als Zwart.

DE DAM.

Wanneer eene schijf de achterste lijn van het spel van den tegenstander (dat is dus de *damlijn*) spelende of slaande bereikt, wordt er op deze schijf een stuk van dezelfde kleur geplaatst; waarna men deze twee op elkander geplaatste schijven „*dam*” noemt.

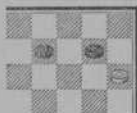
Een ander geval is het als de schijf slaande op de damlijn gekomen is en hij kan *onmiddellijk* verder slaan.

Dan is deze schijf *niet* dam geworden; maar blijft zij schijf.

Voor den slag.

Na den slag.

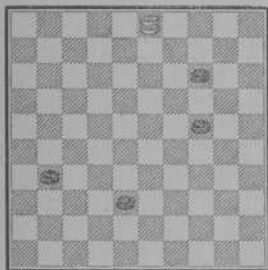

De dam is in vele gevallen een krachtig wapen. Hij gaat en slaat voor- en achterwaarts, geheel of gedeeltelijk over de open ruiten gaande van elke schuine lijn, dien hij op het bord bestrijkt, of waarop hij bij veranderde richting komen kan.

Er moet zich echter bij het slaan minstens eene open ruit achter het te nemen vijandelijke stuk bevinden. Bij het slaan van meer stukken moet er tusschen die stukken minstens eene open ruit zijn.

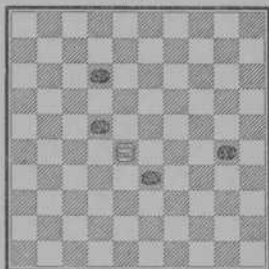
Hieronder twee voorbeelden:

No. 4

Wit slaat van 3 over de velden 20 en 42 naar ruit 26 en slaat dus alle stukken.

No. 5

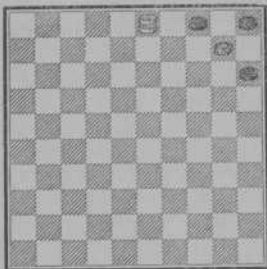
Wit kan hier op twee manieren slaan. *Meerslag* gaat echter *voor*, zoodat Wit dus de drie schijven op de ruiten 12, 22 en 30 moet slaan.

DE WAARDE VAN DEN DAM.

De waarde van den dam is niet aan te geven, deze verandert bij elken zet en is dus geheel afhankelijk van de stelling der beide partijen.

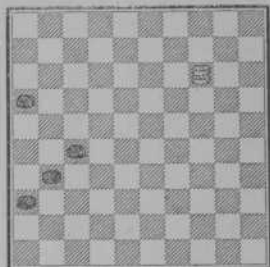
Met den dam moet men aanvallend of verdedigend optreden. Men moet een dam in de partij weten te gebruiken, wil men er voordeel mede bereiken en dit zal slechts gelukken na ernstige studie in de praktijk.

No. 6

In nevenstaande stelling heeft de dam zeer groote waarde. Hoewel Zwart 4 schijven heeft, verliest hij toch, omdat Wit door steeds 3 naar 25 te spelen alle Zwarte stukken afwacht.

No. 7

In dezen stand zijn de vier zwarte stukken *sterker* dan den Witten dam.

Wit is aan zet en moet de hoofdlijn verlaten, want Zwart dreigt door 36-41 en 31-37 den Witten dam te vangen.

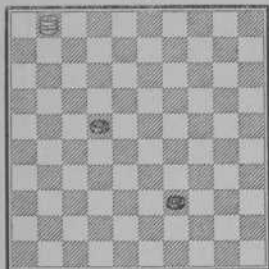
Zwart kan nu zijn 4 schijven tot dam maken en wint *want 4 dammen tegen 1 dam, is altijd gewonnen.*

HET GEBRUIK VAN DEN DAM.

Alleen door nauwkeurige studie leert men een dam in de partij te gebruiken.

Hieronder een voorbeeld waarbij de dam *aanvallend* moet optreden.

No. 8

In deze stelling wint Wit door 1-6 te spelen. Zwart is dan gedwongen tot 22-27, Wit 6 : 44, Zwart 27-32, Wit 44-33, Zwart 32-37, Wit 33-47 en wint.

In nevenstaande stelling wint Wit alleen door met zijn dam *verdedigend* op te treden.

Wit 16-43, Zwart 28-32, Wit 43 : 27, Zwart 33-39, Wit 27-49 en wint.

Ook kon Zwart na Wit 16-43 vervolgen met 33-39, Wit 43: 34, Zwart 28-32, Wit 34-29, Zwart 32-37, Wit 29-47 en wint.

No. 9

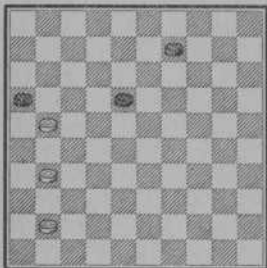

DE TEMPOZET.

Het spelreglement zegt: „Men is verplicht te slaan”. Door deze bepaling is de „tempozet” mogelijk; want omdat de tegenspeler moet slaan, bijv. omdat hij achter een van uwe schijven is gelopen, hebt gij gelegenheid een *vrije* of *stille* zet te doen.

Men spreekt van vrije of stille zet, omdat de tegenpartij niet *in verband met dezen zet* kan antwoorden; want: *hij moet slaan*.

No. 10

Zie eens naar nevenstaand diagram.

Zwart speelde 11-16, waarop Wit vervolgt met 41-36 en 31 : 4.

Men ziet, dat men slechts dan achter een schijf van den tegenstander mag loopen, als men zich vooraf heeft overtuigd, dat er geen gevaar aan verbonden is. Men dient dus goed op deze tempozetten te letten.

Hiernevens nog een bijzonder fraai voorbeeld.

De zwarte dam „vraagt” de witte schijf op 41.

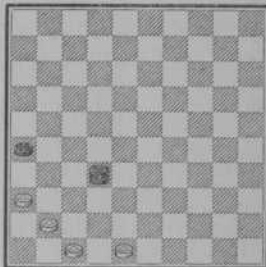
Ziehier het noodlottige gevolg:

Wit speelt 41-37. Zwart heeft dus keuze van slaan.

Op Zwart 32 : 41 vervolgt Wit met 36-31 en 47 : 36 en wint.

Op Zwart 32 : 46 speelt Wit 36-31; 47-41 en 48 : 37 en wint door opsluiting!

No. 11

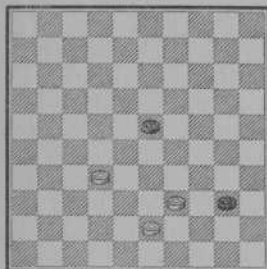

HET KIEZEN VAN DEN JUISTEN ZET.

Het kiezen van den *juisten zet* op het *juiste moment*, beteekent in vele gevallen ook het winnen van een dampartij. Dikwijls komen in de partij standen voor waarin alleen door het *offeren van een stuk* gewonnen kan worden.

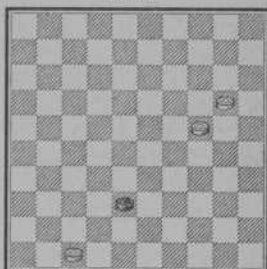
Ziehier een tweetal voorbeelden.

No. 12

Wit 39-34, Zwart 40 : 29,
Wit 43-39, Zwart 29-34,
Wit 39 : 30, Zwart 23-29,
Wit 32-28 en wint.

No. 13

In bovenstaande stelling wint Wit *alleen* door Zwart dam te geven.

Zie maar: Wit 47-42, Zwart 38 : 47, Wit 20-15, Zwart 47 : 20, Wit 15 : 24 en wint.

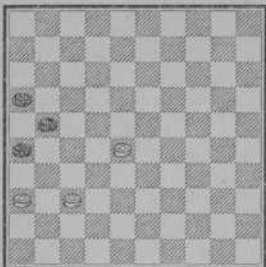
De lezer zal, door het nauwkeurig bestudeeren van het voorgaande, thans wel voldoende vertrouwd geraakt zijn met de regelen van ons spel.

Wij zullen thans een zestal standen plaatsen welke alleen door het kiezen van den *juisten zet* door Wit gewonnen kunnen worden.

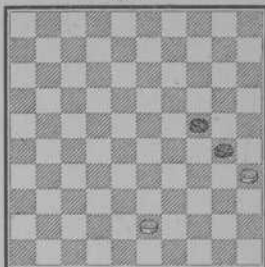
Men trachte echter den *juisten zet* te vinden *zonder de stukken aan te raken*, dus van het bord.

Eerst daarna raadplege men de hieronder vermelde oplossingen.

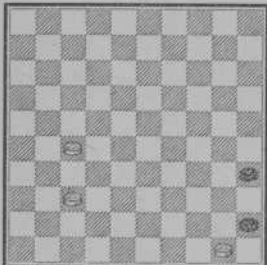
No. 14

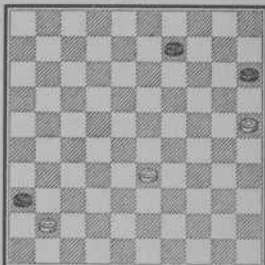
No. 15

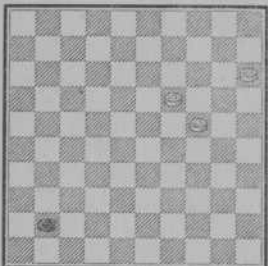
No. 16

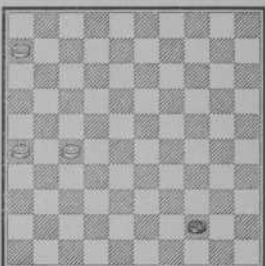
No. 17

No. 18

No. 19

OPLOSSINGEN.

- No. 14. Wit: 28-22, Zwart 21-27, Wit 22:31, Zwart 16-21,
Wit: 31-27, Zwart 21:41, Wit 36:47 en wint.
- No. 15. Wit: 43-39 en Zwart heeft geen zet meer.
- No. 16. Wit: 27-22; 37-32; 50:39; 32-28; 28:39 en wint.
Zwart: 35-40; 40-44; 45-50; 50:33.
- No. 17. Wit: 33-29; 29-24; 25:3 en wint.
Zwart: 36:47; 47:20.
- Nr. 18. Wit: 19-14!
Zwart heeft nu twee zetten, namelijk 41-46 of 41-47.
Op 41-46 speelt Wit 15-10, gevolgd door 10-5.
Op 41-47 speelt Wit 14-10 en 15:24.
- Nr. 19. Wit: 26-21!
Zwart kan nu spelen 44-50 of 44-49.
Op 44-50 speelt Wit 21-17 en op Zwart 44-49 speelt
Wit 21-16 en wint.

MEERSLAG.

De bepaling in het wedstrijdreglement:

„De meeste stukken moeten geslagen worden; dam of stuk gelden daarbij als van gelijke waarde en men slaat bij gelijk aantal op slag staande stukken naar verkiezing met dam of schijf”

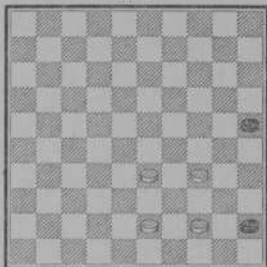
geeft in de partij dikwijls aanleiding tot verrassingen; vooral in standen waarin men een stuk der tegenpartij gaat „vragen” dient men zich steeds rekenschap te geven dat er door het toepassen van meerslag geen gevaar dreigt.

Hieronder volgen enkele eenvoudige standen, waarin *Wit* door het toepassen van meerslag *wint*.

Men trachte de oplossingen dezer vraagstukjes te vinden, zonder de daaronder gepubliceerde ontledingen te raadplegen.

In onderstaande stelling wint Wit op fraaie wijze door het toepassen van meerslag!

No. 20

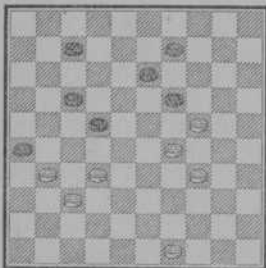
Wit aan zet speelt 44-40. Zwart heeft twee antwoorden en wel 25-30 of 45-50.

Op 25-30 speelt Wit 34:25, Zwart 45:34, Wit 33-29, Zwart 34:23, Wit 25-20, Zwart 23-28 of 23-29, Wit 43-38 of 43-39 en wint!

Vervolgt Zwart op Wit 44-40 met 45-50 dan speelt Wit 34-30 (Zwart moet de meeste stukken slaan, dus 25:45) en 43-39 en Zwart is opgesloten, dus verliest!

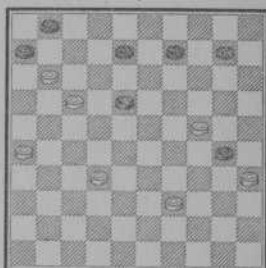
No. 21

W. van Daalen. Haarlem

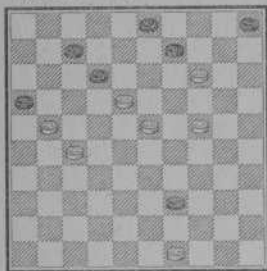
No. 22

W. van den Eijnde. Haarlem.

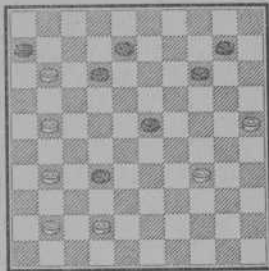
No. 23

J. van Looij. Haarlem.

No. 24

H. T. Luif. Haarlem.

OPLOSSINGEN.

- No. 21. Wit: 32-28; 37-32; 49-44; en 44:2 en wint
 No. 22. Wit: 17-12; 26-21; 39-33; 35:2 en wint.
 No. 23. Wit: 23-19; 27-22; 49-43; 43:1 en wint.
 No. 24. Wit: 41-37; 37:19; 25-20; 20:7 en wint.

SLAGSPEL.

Er zijn spelers, die zich reeds in den aanvang van een partij voorstellen een stelling te formeeren, waarin zij door een slagzet de partij kunnen winnen.

Om tot zoo'n partijstand te geraken is men meestal genoodzaakt de schijven te plaatsen op gevaarlijke ruiten en niet zelden gebeurt het dan ook, dat men te veel waagt (indien de tegenspeler de combinatie doorziet en haar verijdelt). Toch is een mooie slagzet het sieraad eener partij en indien de zet gelukt, heeft men meestal gewonnen spel.

De slagspeler laat zich zelfs met opzet opsluiten, en neemt zonder bezwaar een theoretisch verloren stelling in; er op rekenende, dat zijn tegenpartij vroeg of laat gelegenheid zal geven voor een grooten slag.

Geeft de tegenpartij deze gelegenheid echter niet; dan kost hem de opsluiting soms een schijf of zelfs de partij.

Andere damspelers spelen uitsluitend met het doel een mooie, sterke stelling te vormen. Zij willen voordeel behalen in de positie. Indien hun dat gelukt, trachten zij met

zoo'n voordeel, dat dikwijls zeer geringis, de partij te winnen.

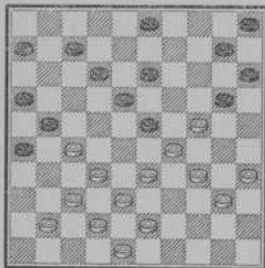
Dit is een systeem, waardoor men niet snel zal winnen; echter geeft het meer zekere winstkans dan het combinatie-spel, waarin men dikwijls gewaagde zetten doet.

Wij zijn door de praktijk tot de ervaring gekomen, dat men ook het slagspel moet bestudeeren, indien men een bekwaam speler wil worden.

Niet omdat het goed is uitsluitend op slagzetten te spelen, maar omdat men de combinatie van den tegenspeler moet kunnen doorzien.

Bestudeer aandachtig de nu volgende slagzetten, welke allen in de praktijk werden uitgevoerd en tracht zelf de oplossing te vinden.

No. 25

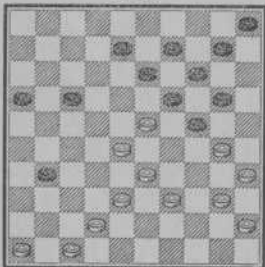

Nevenstaande stelling is uit een partij tusschen Herm. de Jongh (Kampioen van Nederland) met Wit en J. W. van Dartelen met Zwart.

Wit's laatste zet 39-33 beantwoordde Zwart met 20-25, hiermede Zwart een aardige valstrik spannende.

De vraag is: waarom kan Wit nu niet 33-28 spelen?

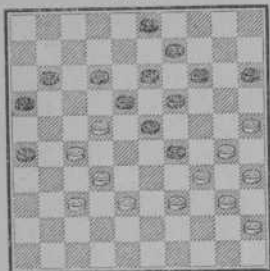
No. 26

Een damslag, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in de „Haarlemsche Damclub”. Zeer geschikt om door de zwakkere spelers te worden opgelost.

Wit speelt en wint!

No. 27

Deze stand is uit een partij tusschen de heeren J. W. van Dartelen met Wit en P. J. van Dartelen met Zwart, gespeeld in de „Haarlemsche Damclub”.

Wit aan zet speelde 39-33, Zwart verlokkende tot 14-20, hetgeen geschiedde.

Hoe kwam Wit nu voordeel los uit zijn benarde positie?

OPLOSSINGEN.

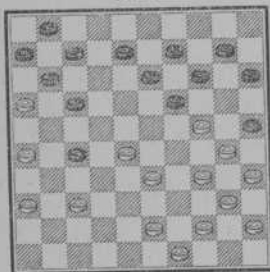
No. 25. Op 33-28 speelt Zwart zeer listig 25-30; 21 : 12; 18-22 en 12 : 45.

No. 26. Wit: 23-18; 28-23; 30:19; 39-34; 35:2 en wint.

No. 27. Wit: 39-33; 33 : 24; 25-20; 32-28; 34 : 14;
Zwart: 14-20; 20 : 29; 15:24; 23:41; 9:20;
Wit: 30:6; 22:13.
Zwart: 41:47; 47: 8.

De partij werd na 10 zetten remise.

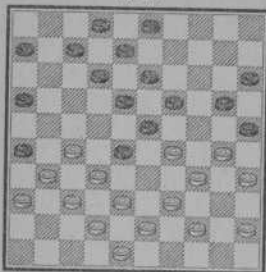
No. 28

Slagzet, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in eene simultaanseance te Dordrecht.

Wit speelt en voert een slagzet uit!

No. 29

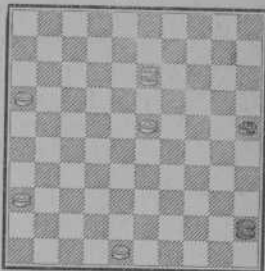
Een aardig eindspel, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in diens simultaanvoorstelling te Nijmegen.

Wit speelt en wint!

In eene simultaanseance te Nijmegen speelde J. W. van Dartelen met Zwart 20-24 en 15:24, Wit verlokkende tot 34-29.

Hoe liep het echter tot Wit's schade uit?

No. 30

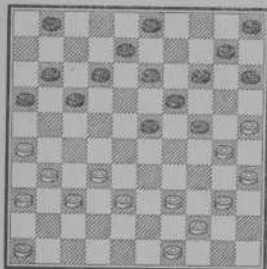
OPLOSSINGEN.

No. 28. Wit: 24-20; 37-32; 34-23; 40-20 en 23-21 en wint.

No. 29. Zwart sloeg 24-33; 23-34 en speelde toen 34-40; 13-19 en 18-47.

No. 30. Wit: 13-27; 36-27; 48-43; 27-22; 43-39; 16-11; 22-17; 11-6 en wint.

No. 31

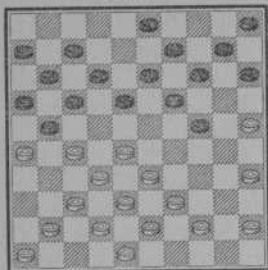

Een schitterende lokzet, uitgevoerd in eene simultaanseance te Velseroord.

Zwart (J. W. van Dartelen) speelde 23-29.

Wat volgde nu op Wit 39-34?

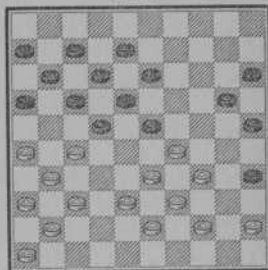
No. 32

Damzet, uitgevoerd door de heeren J. W. en P. J. van Dartelen in diens alterneerende simultaanvoorstelling te Ede (Geld.).

Wit speelt en voert een damslag uit!

No. 33

OPLOSSINGEN.

No. 31. Zwart: 23-29 (Wit 39-34?); Zwart 19-23; 1-6; 17-21; 11:42; 14-20; 10 : 26.

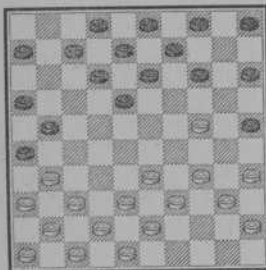
No. 32. Wit: 25-20; 28-22; 26:8; 32:3 en wint.

Zwart: 14:25; 17:28; 3-12 A.

A. Op Zwart 13:2 Wit 33:4 of 32:1.

No. 33. Wit: 34-30; Zwart 23:34; 33-28; 37:48; 39:19; 27-21; 31:2 en wint.

No. 34

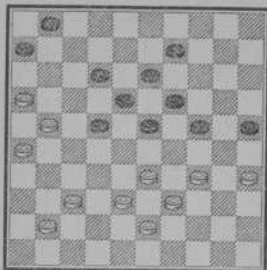

Damzet, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in een partij tegen M. Sturhoofd, in den Competitiewedstrijd „Joz. Blankenaar”, „Haarlemsche Damclub”, Maart 1916.

Zwart's (J. W. van Dartelen) laatste zet was 1-7, Wit verlokende tot den uitruil 31-27, 37 : 28.

Wit vloog er in en Zwart voerde een damslag uit!

No. 35

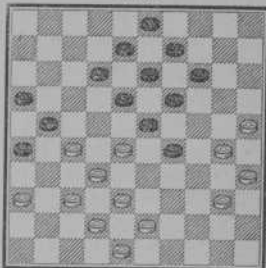
Slagzet, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in een partij tegen J. Lycklema, in den onderlingen wedstrijd der „Haarlemsche Damclub“.

Wit's laatste zet was 45-40, waarop Zwart (J. W. van Dartelen) een slagzet uitvoerde!

Damzet, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in eene simultaanseance te Haarlem.

Wit speelt en wint!

No. 36

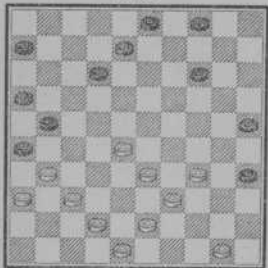
OPLOSSINGEN.

No. 34. Wit: 31-27 en 37:28. Zwart: 26-31; 18-22; 12:32; 25-30; 14-20; 9:49 en wint.

No. 35. Wit: 34-29; 39:30; 43-39; 37:8; 16-11; 21:3 en wint.

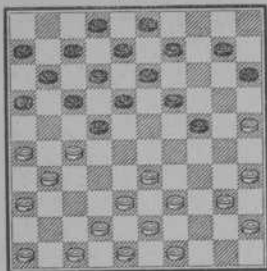
No. 36. Zwart: 14-20; 19:10; 13:24; 29-33; 18-22; 8-12; 9-13; 3:45 en wint.

No. 37

In de partij J. W. van Dartelen (Zwart) en W. C. J. Polman (Wit) gespeeld in den wedstrijd om het kampioenschap van Haarlem 1919, speelde Zwart op een damzet indien Wit zou vervolgen met 28-23.

No. 38

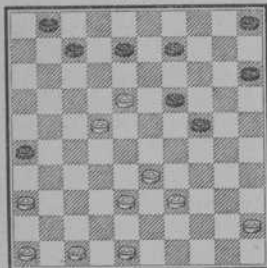

Damzet, uitgevoerd door J. W. van Dartelen in een partij tegen W. B. J. Pippijn, gespeeld in den onderlingen wedstrijd der „Haarlemsche Damclub” 1917.

Zwart speelde 19-23, waarop Wit (J. W. van Dartelen) vervolgde met 25-20, Zwart verlokkende tot 24-29 en 10-14 om schijfverlies te ontgaan.

Zwart liep in de val en Wit won met een fraaien damzet!

No. 39

In nevenstaande stelling, voorgekomen in een partij uit den wedstrijd om het kampioenschap van Haarlem, speelde Wit (J. W. van Dartelen) op een aardigen damzet indien Zwart (H. A. van Abs) zou vervolgen met 8-12.

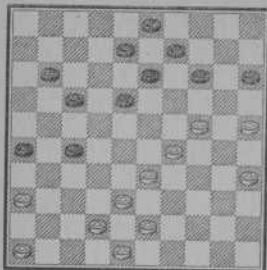
Wit's laatste zet was 28-22.

Waarom mag Zwart nu niet 8-12 spelen?

OPLOSSINGEN.

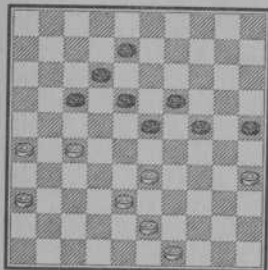
- No. 37. Wit: 28-23? Zwart: 25-30; 14-20; 21-27; 3-9; 12-17 en 16:49 en wint.
- No. 38. Zwart: 19-23; Wit: 25-20; Zwart: 24-29; Wit: 33:24; Zwart: 10-14; Wit: 39-33; 35-30; 40:29; 24-19; 33-28; 38:20; 27-21; 31:4 en wint.
- No. 39. Op Zwart 8-12 vervolgt Wit met 22-17!
Slaat Zwart 12:23, dan Wit 17-12; 36-31; 38-32 en 33:4.
Slaat Zwart 12:21, dan Wit 18-12; 36-31; 38-32 en 33:4.

No. 40

In de partij J. W. van Dartelen—W. van Daalen, gespeeld in den wedstrijd om het kampioenschap van Haarlem en Omstreken 1924-1925 kwam het tot nevenstaande stelling. Wit (W. van Daalen) speelde als laatste zet 30-24, waarop Zwart (J. W. van Dartelen) een damzet uitvoerde.

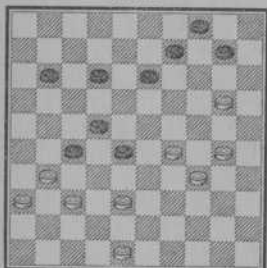
No. 41

Nevenstaande stand is uit een matchpartij tusschen J. W. van Dartelen, Haarlem en J. J. de Boer, Rotterdam.

Zwart (J. J. de Boer) speelde 23-29, waarop Wit (J. W. van Dartelen) een slagzet maakte en won.

No. 42

Uit den wedstrijd om het kampioenschap van Nederland 1921.

J. W. van Dartelen met Wit speelde in tijdnoed 38-33 en 34 : 43, waarna Zwart (meester A. K. W. Damme) met 10-15 een schijf won.

Wit overzag echter eene combinatie waardoor hij zich van de remise had kunnen verzekeren.

OPLOSSINGEN.

- No. 40. Zwart: 27-32; 18-23; 13:31; 14-20; 9:49 en wint.
 No. 41. Zwart: 23-29? Wit: 38-32; 26-21; 36-31; 43:14 en wint.
 No. 42. Wit: 29-23; 38-32; 48-42; 31-26; 34-29; 36:16 en wint.

PARTIJEN.

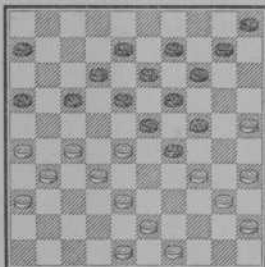
Partij gespeeld in de 1ste ronde van den wedstrijd om het kampioenschap van Nederland 1924, tusschen de meesters P. J. van Dartelen, Haarlem en J. Noome Mzn. te Purmerend.

Wit: P. J. van Dartelen, Haarlem.

Zwart: J. Noome Mzn., Purmerend.

	Wit	Zwart		Wit	Wit
1.	32—28	18—23	14.	50—44	2—7
2.	38—32	12—18	15.	36—31	21—26
3.	42—38	7—12	16.	31—27	7—12
4.	34—30	20—24	17.	44—40	4—10
5.	47—42	1—7	18.	41—36	12—18
6.	30—25	15—20	19.	37—31	x—x
7.	39—34	10—15	20.	x : 31	8—12
8.	34—29	x—z	21.	46—41	11—17
9.	x—x	18—23	22.	31—26	24—29
10.	x—x	x : 23	23.	x—x	x : 29
11.	44—39	17—21	24.	39—34	15—20
12.	31—26	7—12	25.	41—37	20—24
13.	x—x	x : 21	26.	37—31	3—8

Stand na den 26sten zet van zwart:

De nu volgende zetten van Wit getuigen van een meesterlijk doorzicht in de partij:

27. 27—21 16 : 27.

28. 31 : 11 6 : 17.

29. 48—42!!! de *juiste zet op het juiste moment!*
10—15.

30. 25—20! x—x

31. 32—27! x—x

32. 34 : 3! en Wit won na een twintigtal zetten.

Behalve de door Zwart gekozen voortzetting 29. 10—15, waardoor Wit den damzet kon uitvoeren, had Zwart nog twee andere voortzettingen, welke echter eveneens tot verlies leiden:

A. Zwart 17—21; 12 : 21;

Wit: 26 : 17; 32—27!

B. Zwart: 18—22; 22 : 33; 29 : 40.

Wit: 34—30; 40—34; 38 : 7 en wint!

N.B. De met x—x gemerkte zetten zijn gedwongen slagen.

Partij gespeeld in de Seriewedstrijden van de Damclub „Zaandam” op 26 Maart 1922 tusschen de heeren J. W. van Dartelen en meester Arend Visser.

Wit: J. W. van Dartelen, Haarlem.

Zwart: Meester Arend Visser, Amsterdam.

	Wit.	Zwart		Wit	Zwart
1.	33—28	18—23	15.	47—42	1—6
2.	34—30	13—18	16.	49—44	15—20
3.	39—33	9—13	17.	30—25	10—15
4.	44—39	4—9	18.	44—39	7—11
5.	31—27	17—22	19.	46—41	11—17
6.	28 : 17	11 : 31	20.	27—21	16 : 27
7.	36 : 27	20—25	21.	32 : 21	20—24
8.	33—28	25 : 34	22.	40—34	5—10
9.	39 : 30	6—11	23.	34—30	23—28
10.	41—36	11—17	24.	39—34	19—23
11.	37—31	17—21	25.	30 : 19	13 : 24
12.	31—26	12—17	26.	21—16	2—7
13.	42—37	17—22	27.	45—40	24—29
14.	28 : 17	21 : 12	28.	50—45	14—19

	Wit	Zwart		Wit	Zwart
29.	34—30	10—14	51.	34—30	15—20
30.	40—34	29 : 40	52.	25 : 14	19 : 10
31.	45 : 34	9—13	53.	30—24	23—29
32.	34—29	23 : 34	54.	24 : 33	22—28
33.	30 : 39	19—24	55.	33 : 22	17 : 28
34.	37—31	13—19	56.	35—30	10—14
35.	31—27	24—29	57.	30—24	12—18
36.	27—21	8—13	58.	42—37	7—12
37.	41—37	19—23	59.	16 : 7	12 : 1
38.	37—31	6—11	60.	21—17	1—7
39.	42—37	13—19	61.	26—21	18—23
40.	37—32	29 : 37	62.	21—16	14—20
41.	31 : 42	23—28	63.	24 : 15	23—29
42.	39—33	28 : 39	64.	15—10	29—34
43.	43 : 23	19 : 28	65.	10—5	34—39
44.	48—43	18—23	66.	5 : 32	39—44
45.	43—39	3—9	67.	17—11	7—12
46.	39—34	9—13	68.	11—6	12—18
47.	36—31	14—19	69.	6—1	18—22
48.	42—37	13—18	69.	1—40	44 : 35
49.	37—32	28 : 39	71.	32 : 23	en Wit wint.
50.	31 : 42	18—22			

WENKEN VOOR DEN DAMSPELER.

Wanneer men de partij aandachtig heeft bestudeerd en men heeft het eigen speelbare stuk in de hand genomen of aangeraakt, is men *verplicht* deze schijf te spelen, want *aanraken is spelen*.

Zoolang de dam of schijf, waarmede men geslagen heeft, nog niet is losgelaten, kan men dezen verplaatsen naar links en rechts, als daar open ruiten zijn.

Het spreekt van zelf, dat deze regel niet van toepassing is op het op zijn plaats zetten van stukken, die scheef of niet op de juiste ruiten staan.

Men moet echter vooraf hiervoor zijn tegenspeler vergunning vragen.

Men zij onder het spelen zijn tegenpartij op geenerlei wijze hinderlijk, noch in woorden, noch in manieren; maar zij degelijk voor zich zelve en aangenaam voor anderen.

Bij verliezen toone men geen ergernis, bij winnen geen triumpf; laat u nooit ontmoedigen, indien ge verliest. Integendeel! Het verliezen van eene partij moet u den lust geven opnieuw met uwen tegenstander te spelen en te trachten hem te verslaan.

Men spele altijd streng; dat is: de schijf, die men aanraakt, spelen; nooit eene schijf, die men verzet, met de hand blijven vasthouden en er aan alle kanten omheen kijken; nooit „over” zetten; kortom: eerst denken, dan doen. Heeft men zijn plan gemaakt, dan voere men het uit, doe het flink, niet aarzelend. Bij het berekenen van den juiststen zet mag men nimmer met de handen op het bord komen.

Dammen is denken, niet tasten!

Wijt het verlies van eene partij nimmer aan „eigen schuld”, doch erken eerlijk het betere spel van uwe tegenpartij. Ont-houd uwen vijand de eer niet, die hem toekomt!

SLOTWOORD.

Wanneer de lezer den inhoud van dit werkje nauwkeurig heeft bestudeerd, zal het hem mogelijk zijn het damspel praktisch te gaan beoefenen.

Men dient deze verhandeling echter alleen te beschouwen als een basis waarop men de verdere en meer diepere studie van dit mooie spel zal kunnen voortzetten.

Juist een eenvoudige handleiding als deze ontbrak tot nu toe in de damliteratuur en wij vertrouwen dat het voor velen die zich aangetrokken voelen tot ons vernuftig spel, een nuttige wegwijzer zal zijn op het gladde en moeilijke pad op de honderd ruiten.

Wij wenschen er nog uitdrukkelijk op te wijzen dat het damspel geen spel is wat men uit boeken kan leeren.

Heeft men zich de beginselen van ons spel uit de literatuur eigen gemaakt, dan is 't beste dat men zich aansluit bij eene damvereniging, alwaar men in de gelegenheid gesteld wordt met sterkere spelers te spelen.

Juist door veel spelen met sterkere spelers en vooral goede leiding bij het bestudeeren van ons spel, kan men zich tot een sterk damspeler bekwalen en met uwe meerdere kennis van ons spel stijgt ook het genoegen.

Wanneer dit werkje er toe mag bijdragen ook uwe liefde voor ons spel te winnen, dan acht ik mijne moeite ruimschoots beloond.

Volledigheidshalve wil ik er nog op wijzen dat ik mij bij de samenstelling van dit werkje als voorbeeld heb gekozen het standaardwerk van de Haas en Battfeld en dan ook enkele passages aan dit werk heb ontleend.

De in dit werkje voorkomende slagzetten, vraagstukken en partijen zijn echter allen origineel.

J. W. VAN DARTELEN.

Haarlem, December 1924.

INHOUD

	Blz.
1. Voorwoord	4
2. Spelregels	5
3. De schijven	9
4. De waarde der schijven	10
5. De dam	10
6. De waarde van den dam	12
7. Het gebruik van den dam	12
8. De tempozet	13
9. Het kiezen van den juisten zet	15
10. Meerslag	17
11. Slagspel en slagzetten.	19
12. Partijen	27
13. Wenken voor den damspeler.	29
14. Slotwoord	30
